

“Clínica del significado. El vértice Bion/Meltzer”

Carlos Tabbia

Argentina (2021). Ed. Asociación Psicoanalítica Argentina

– Maria Cristina Betrian i Piquet –

Psicoanalista (SEP-IPA). Psicòloga clínica. Psicoterapeuta. Membre de l'ACPP. (Barcelona, Espanya)

El llibre que aquí ressenyem ens presenta d'entrada una imatge, un òleum de Remedios Varo, “Dona sortint del psicoanalista”. Una bella i simbòlica representació del resultat d'un procés psíquic, el d'algué que ha passat per una experiència psicoanalítica de la qual surt transformat i es desfà amb una mà del que en altre temps va formar part d'ella i ja no li val, mentre que amb l'altra mà sosté una cistelleta amb les eines que ha seleccionat per continuar el seu viure.

En les seves quatre-centes quaranta-dues pàgines, Carlos Tabbia ens fa a mans un llibre que, inspirat en el poema de Konstantino Kavafis, “Viatge a Ítaca”, una de les moltes metàfores que ens acompanyaran en la lectura, ens dona l'oportunitat de visitar o revisitar molts ports de la clínica psicoanalítica. L'autor ens ofereix un viatge per temes d'ampli abast, presentats en capítols, bona part dels quals foren escrits i publicats en diferents moments, temes molt atractius per als que fem de l'interès per la psique el nostre ofici, com poden ser els següents:

Estructura de la personalitat, realitat psíquica, negació de la realitat psíquica, diferents tipus d'identificació, identitat, immaduresa, oposició a la situació analítica, percep-

ció, pensament, significat, gènesi del significat, intimitat, elements per una nosologia postkleiniana, el destí de la preconcepció, vèrtex, imaginació, intuïció, estats de la ment, aïllament, avorriment de l'adolescent i de l'analista, fanatisme, bondat apassionada, atmosfera, sobre l'amor, escriure amb el cos, temor a la introjecció i a la bogeria, manipular amb la passivitat, tasca del psicoanalista, l'analista enfront de funcionaments protomental, els valors, fe, creences, intuïció... i altres.

En cada port se'ns invita a pensar. Pensar entorn de la clínica, pensar conceptes teòrics psicoanalítics i recursos tècnics en la línia de Freud, Klein, Bion, Meltzer, “Els quatre genets del descobriment de la vida mental”, com els anomena Tabbia, tot acompanyat i potenciat per múltiples referents culturals *ad hoc* pertanyents a diferents camps de l'experiència i del saber humà.

El llibre tracta de la tasca del psicoanalista que “es troba davant de la ingent tasca de fer sorgir un subjecte pensant i lliure”. El propòsit central de l'autor és l'estudi del “significat que ens constitueix com a subjectes”. La significació per a la psicoanàlisi, com per a la lingüística i la filosofia, és un dels problemes més difícils. Tabbia comparteix amb nosaltres l'aproximació a la captura del significat des d'un vèrtex, el de Wilfred R. Bion i Donald Meltzer, que és “la clínica de la recerca dels processos que promouen significat”.

El fet de *generar significat*, des del vèrtex psicoanalític escollit, es crea en la vida onírica, en l'observació de fets clínics lliures d'interpretació -porta d'entrada i base sobre la qual s'assenta tot

possible coneixement- en relació amb l'anomenar/assignar noms als fets, descriure-interpretar en la relació transferència-contratransferència, amb un analista amb les adequades funcions parentals i psicoanalítiques.

Com exposa Tabbia en aquest llibre, “la significació cavalca entre els fets que hem d'anomenar i els noms que els hi assignem” i aquesta arriba a l'observador com una intuïció que sorgeix de comprendre el que està passant. La clínica *dels processos que generen significat* depèn fonamentalment de la tasca del psicoanalista, de la qual Tabbia n'exposa diferents facetes implicades. Planteja el paper de la disponibilitat mental de l'analista, de l'actitud psicoanalítica, la fe bioniana, les creences, la intuïció, l'analista enfront de funcionaments protomental del pacient i també propis, etc.

Dins de tot el marc plantejat per l'autor, l'observació ocupa -directament o de rerefons- un lloc de primer ordre. Trobarem que part del llibre aborda l'estudi de la difícil i laboriosa preparació per exercir la funció d'observador, de la qual deriva la funció que intueix els significats. Tabbia es formula la pregunta que l'artista Antoni Tàpies proposa en un text breu: “com fer per mirar netament, sense voler trobar les coses que ens han dit que hi ha d'haver, sinó simplement el que hi ha?”. I aplega la resposta-invítació que fa l'artista de “jugar, jugar al joc de mirar”, a un mirar atent que empeny a pensar.

Tabbia empra el mètode del registre i la descripció de casos particulars propis de la línia psicoanalítica oberta pels “quatre genets” i aprofundida per molts altres analistes, com H. Segal, D. W. Winnicott, W. R. Money-Kyrle, E. Bick, L. Grinberg..., una línia coincident amb

el pensament de nombrosos autors de camps més enllà de la psicoanàlisi que formen part del contingut del llibre.

Si de l'extens contingut del llibre n'hagués de destacar un sol punt, aquest punt serien les generoses i contínues il·lustracions clíniques de l'experiència personal de l'autor amb els seus pacients, així com el fet de compartir amb nosaltres la visió que Donald Meltzer en dona en l'espai de supervisió.

Amb la transcripció "literal" de fragments de les sessions i de les paraules de Meltzer en la supervisió, Tabbia és totalment coherent amb el vèrtex que exposa i amb els continguts que aborda al llarg del seu llibre. Ell, que tracta el pensament, la intimitat, l'atmosfera, intuir..., ens obre la porta al pensament del seu referent directe, Meltzer, i a un espai tan íntim com és el de la supervisió. Endinsant-nos en la lectura d'aquest doble registre clínic (sessió i supervisió de la sessió) podem intuir, "participar", de l'atmosfera en la qual es van desenvolupant els processos de pensar, com es va entenenent què passa entre pacient i analista, entre analista i supervisor i com en van sorgint enfocaments i recursos tècnics.

Voldria fer menció del fet que hi ha un capítol dedicat a l'avorrimment, un estat mental poc estudiat en la bibliografia psicoanalítica i del qual aquí trobem una il·lustració clínic de l'autor, la supervisió que en va fer Meltzer i l'enfocament

terapèutic que se'n deriva en l'espai de supervisió. Però Tabbia no només aborda l'avorrimment en els pacients i, més específicament, en l'adolescent, també fa una entrada en l'avorrimment de l'analista.

Al meu entendre, aquest és un llibre per ser visitat, llegit "sense pressa, amb temps", com diu Tabbia pel que fa a la psicoanàlisi, enfront de les consignes de la premsa d'avui dia. Com se'ns suggereix amb la "Dona sortint del psicoanalista" de la coberta, la seva lectura permet anar copsant les eines teórico-tècniques seleccionades, fruit de la praxi de l'autor amb els pacients, amb els seus mestres i, especialment, de l'experiència i la vinculació amb el doctor Donald Meltzer en seminaris i supervisions, compartits amb companys del Grup Psicoanalític de Barcelona i que, segons Tabbia, va transformar la seva perspectiva clínic, que l'autor comparteix i que ens pot ser útil a nosaltres, els lectors.

Carlos Tabbia ens fa a mans una oportunitat per pensar, un apropament per als que ens atrau la psique humana i pretenem endinsar-nos en el seu oceànic i misteriós territori. ●